

D.M.A.S.I.

IV

96

7450

BISERICA TREI IERARHI ȘI SALA GOTICĂ

COMITETUL DE STAT
PENTRU CONSTRUCȚII, ARHITECTURĂ
ȘI SISTEMATIZARE
DIRECȚIA MONUMENTELOR ISTORICE

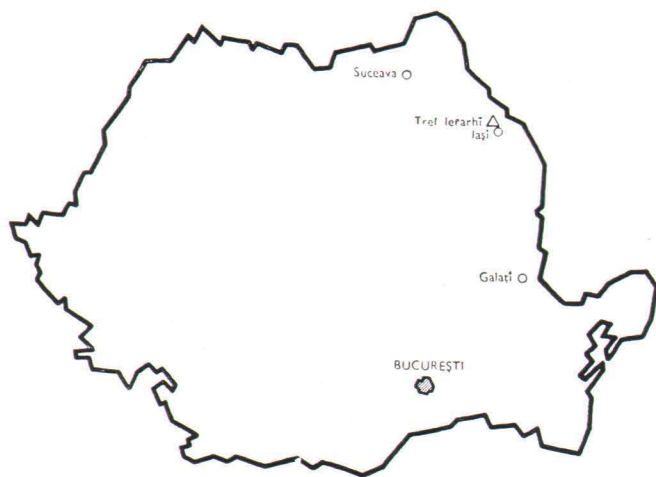
Coperta I: Biserica Trei Ierarhi — Vedere dinspre nord-vest
Coperta IV: Paramentul sculptat al bisericii Trei-Ierarhi.
Detaliu

Cover I: The Three Hierarchs Church — north-western view
Cover IV: Carved exterior wall of the Three Hierarchs Church
(detail)

Обложка I: Церковь «Трех святителей». Вид с северо-запада.
Обложка IV: Резная наружная стена церкви «Трех святителей».
Деталь.

Couverture I: L'église des Trois Hiérarques vue du nord-ouest.
Couverture IV: Détail de parement sculpté de l'église des Trois
Hiérarques

Umschlag I: Die Kirche „Trei Ierarhi“. Nordwestseite
Umschlag IV: Ausgemeißelte Verblendung der Kirche „Trei
Ierarhi“ (Detail)

PLANUL ANSAMBLULUI

- A. Biserica Trei Ierarhi
 1. Exonartex
 2. Pronaos
 3. Naos
 4. Abside laterale
 5. Absida altarului
 B. Sala Gotică

PLAN OF THE ENSEMBLE

- A. The Three Hierarchs Church
 1. Porch
 2. Pronaos
 3. Nave
 4. Lateral apses
 5. Altar apsis
 B. The Gothic Hall

ПЛАН АНСАМБЛЯ

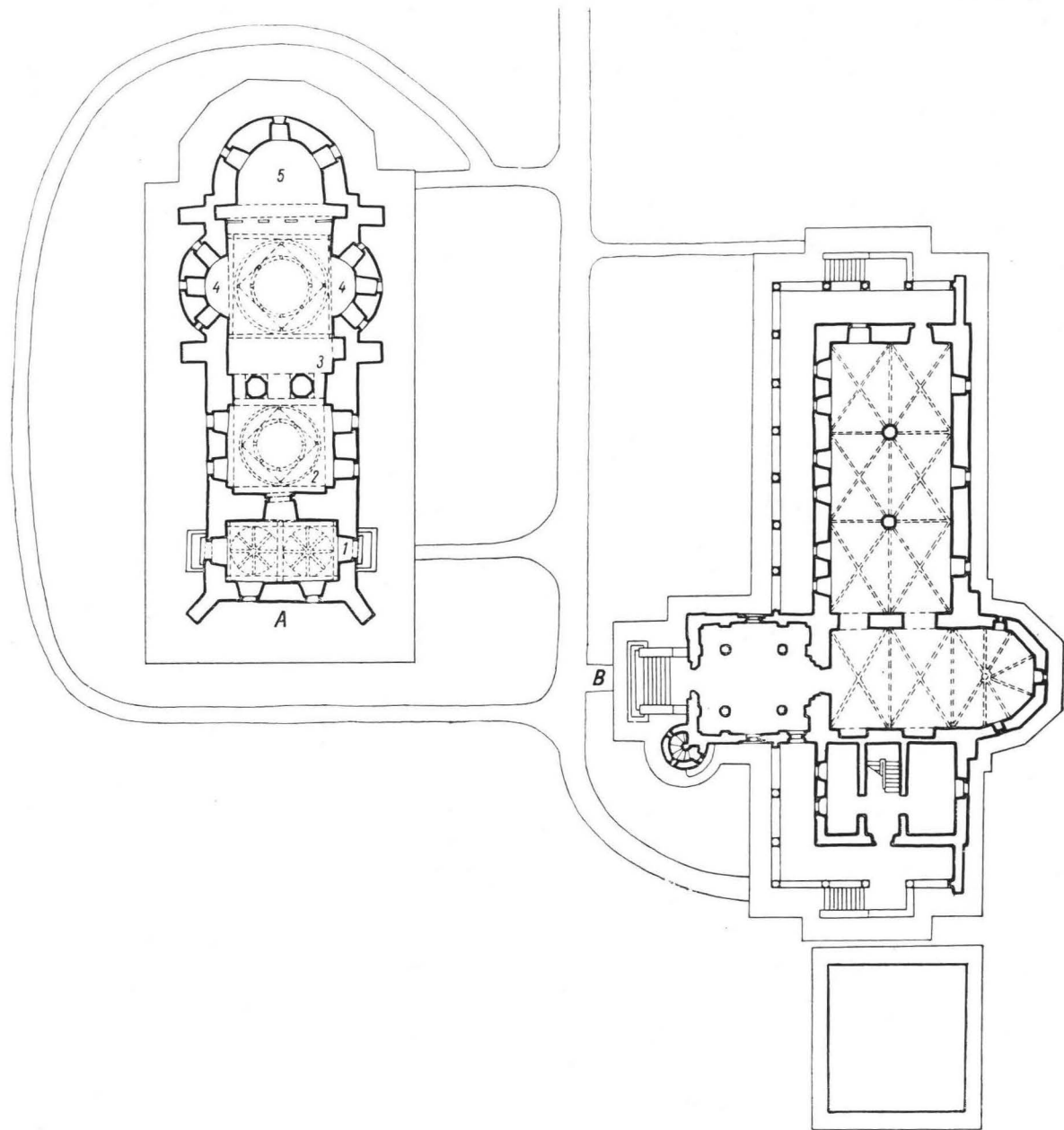
- A. Церковь «Трех святителей».
 1. Экзонартекс
 2. Пронаос
 3. Наос
 4. Боковые апсиды
 5. Апсида алтаря
 B. Готический зал.

PLAN DE L'ENSEMBLE

- A. L'église des Trois Hiérarques
 1. Exonarthex
 2. Pronaos
 3. Naos
 4. Absides latérales
 5. L'abside qui abrite l'autel
 B. La Salle gothique

PLAN DES BAUKOMPLEXES

- A. Die Kirche „Trei Ierarhi“
 1. Narthex
 2. Pronaos
 3. Naos
 4. Seitenabsiden
 5. Altarapsis
 B. Gotischer Saal

«Toată lumea este de acord a spune că nici în Moldova, nici în Țara Românească, nici în țara Cazacilor, nu este vreo biserică pe potrivă acesteia fie în împodobire, fie ca frumusețe» — mărturisirea cunoscutul călător sirian Pavel din Alep despre biserica Trei Ierarhi, cu ocazia unei călătorii prin Moldova în anul 1655, subliniind că: «este toată din piatră cioplită, iar pe dinafară este sculptată în mod iscusit, ceea ce uimește mintea aceluia care o vede».

Într-adevăr, în dorința de a înălța o ctitorie fără seamăn, Voievodul Moldovei Vasile Lupu a clădit în anul 1638 mănăstirea Trei Ierarhi, cunoscută și sub numele de Trisfetitele, ansamblu din care făceau parte: biserica, trapeza (Sala Gotică), casele egumenești, clopotnița și tiparnița, la care s-a adăugat ulterior și hanul turcesc.

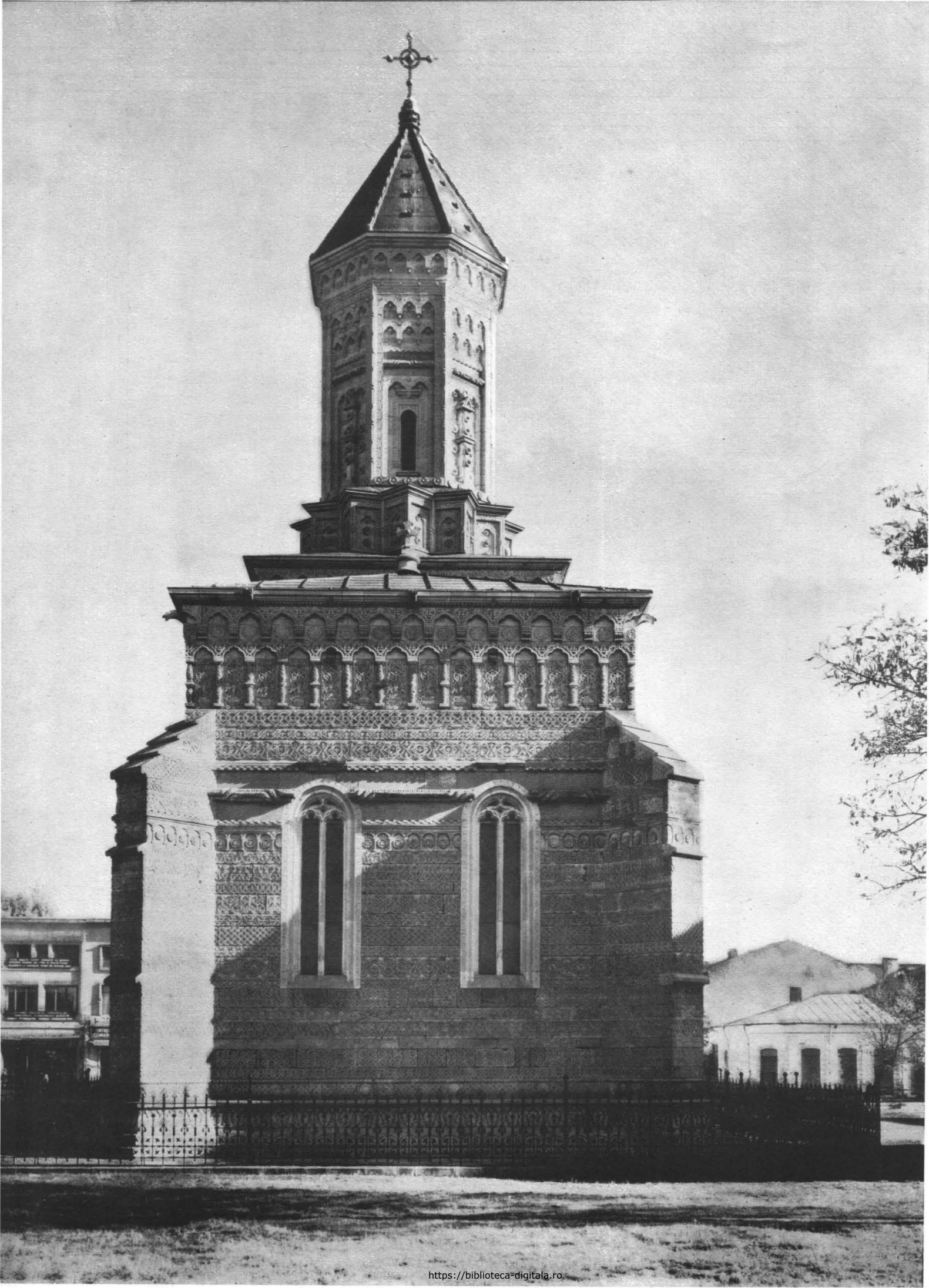
Așezămîntul a dăinuit, în această alcătuire, pînă în anul 1882 cînd au fost dărîmate clopotnița, hanul turcesc, iar mai apoi și alte construcții vechi din incintă.

1. Biserica Trei Ierarhi — vedere dinspre sud-vest. În dreapta, Sala Gotică
1. The Three Hierarchs Church — south-western façade. On the right, the building of the Gothic Hall
1. Церковь «Трёх святителей». Вид с юго-запада. Справа Готический зал.
1. L'église des Trois Hiérarques, vue du sud-ouest. A droite, le bâtiment de la Salle gothique
1. Die Kirche „Trei Ierarhi“. Südwestseite. Rechts der Gotische Saal

2. Vedere dinspre sud-est
2. The church seen from south-east
2. Вид с юго-востока.
2. L'église vue du sud-est
2. Südostseite

4

În același an arhitectul Lecomte du Nouy începe restaurarea bisericii, căreia aducându-i unele modificări la bolți, la turlle și acoperiș, i-a păstrat în genere atât formele arhitecturale vechi, cât și decorațiile în piatră ale fațadelor. În anul 1893, a fost dărîmată Sala Gotică pe care același arhitect a început să o reconstruiască, într-o arhitectură inspirată atât de elementele vechii săli cât și de unele elemente neogotice caracteristice secolului al XIX-lea. Datorită faptului că lucrările de reconstrucție au fost întrerupte o perioadă îndelungată și datorită incendiului din iarna anului 1916—1917 care a distrus schelăria și o parte din elementele de piatră, clădirea a fost mult timp abandonată, restaurarea fiind reluată doar în anul 1958 și terminată în 1960.

Astăzi, pe lângă biserică și Sala Gotică, se mai păstrează și o mică clădire cu etaj construită în secolul al XIX-lea. Amintim că în această casă au locuit, printre alții, profesori ai vestitei școli de la Trei Ierarhi, școală întemeiată în anul 1641 de către Vasile Lușu, cărturarul Gh. Asachi, organizator al școlilor din Moldova în prima jumătate a veacului al XIX-lea, Mihail Eminescu pe timpul cînd era revizor școlar la Iași.

Biserica Trei Ierarhi — cu volumul său echilibrat și admirabil proporționat, încununat de cele două turlle zvelte cu baze stelate — întrunește cele mai bune tradiții ale arhitecturii moldovenești din vremea lui Ștefan cel Mare și a lui Petru Rareș.

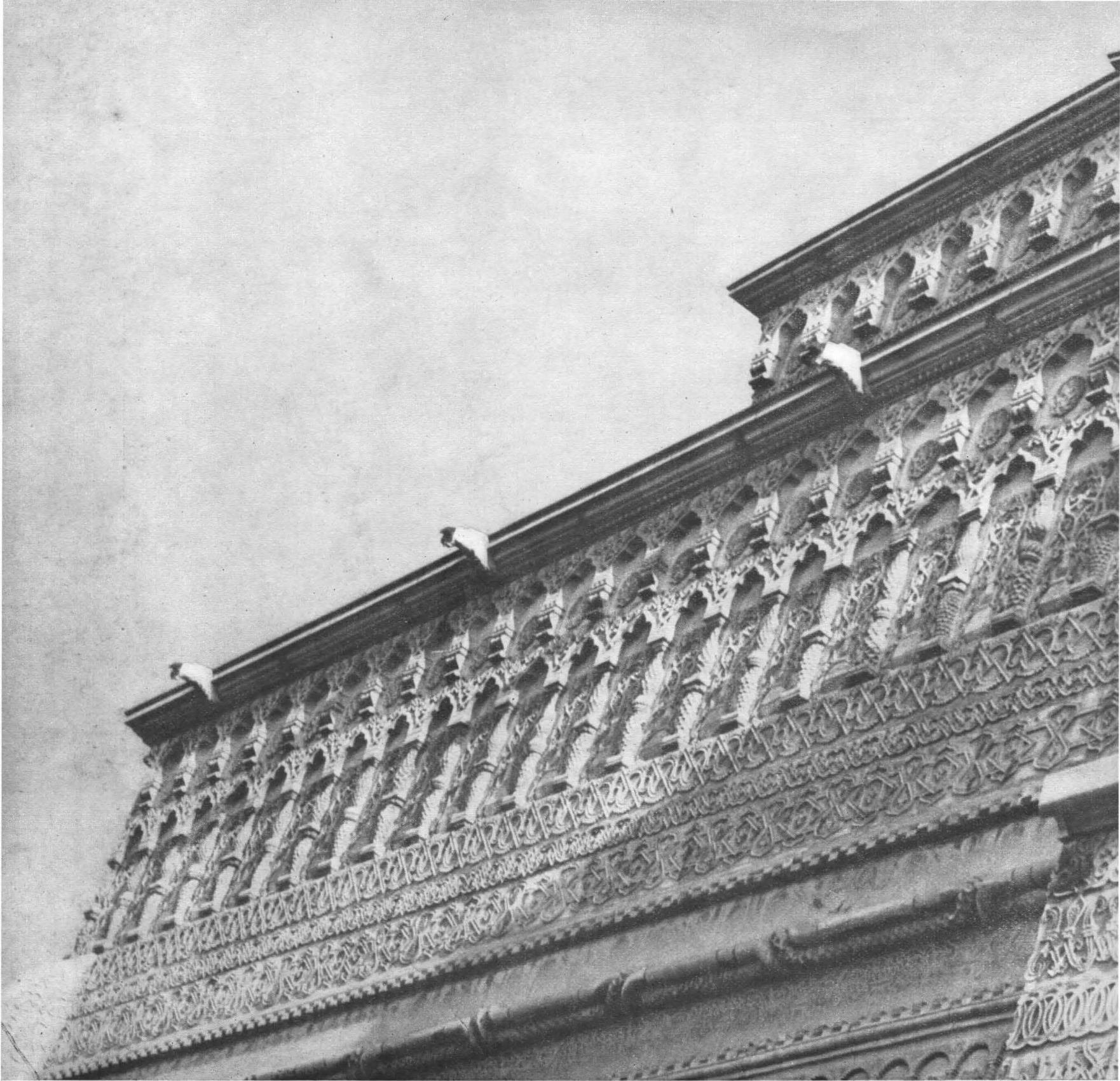
3. Vedere dinspre vest
4. Vedere dinspre sud

3. Western faade
4. Southern faade

3. Вид с запада.
4. Вид с юга.

3. Faade ouest
4. Faade sud

3. Westseite
4. Sudseite

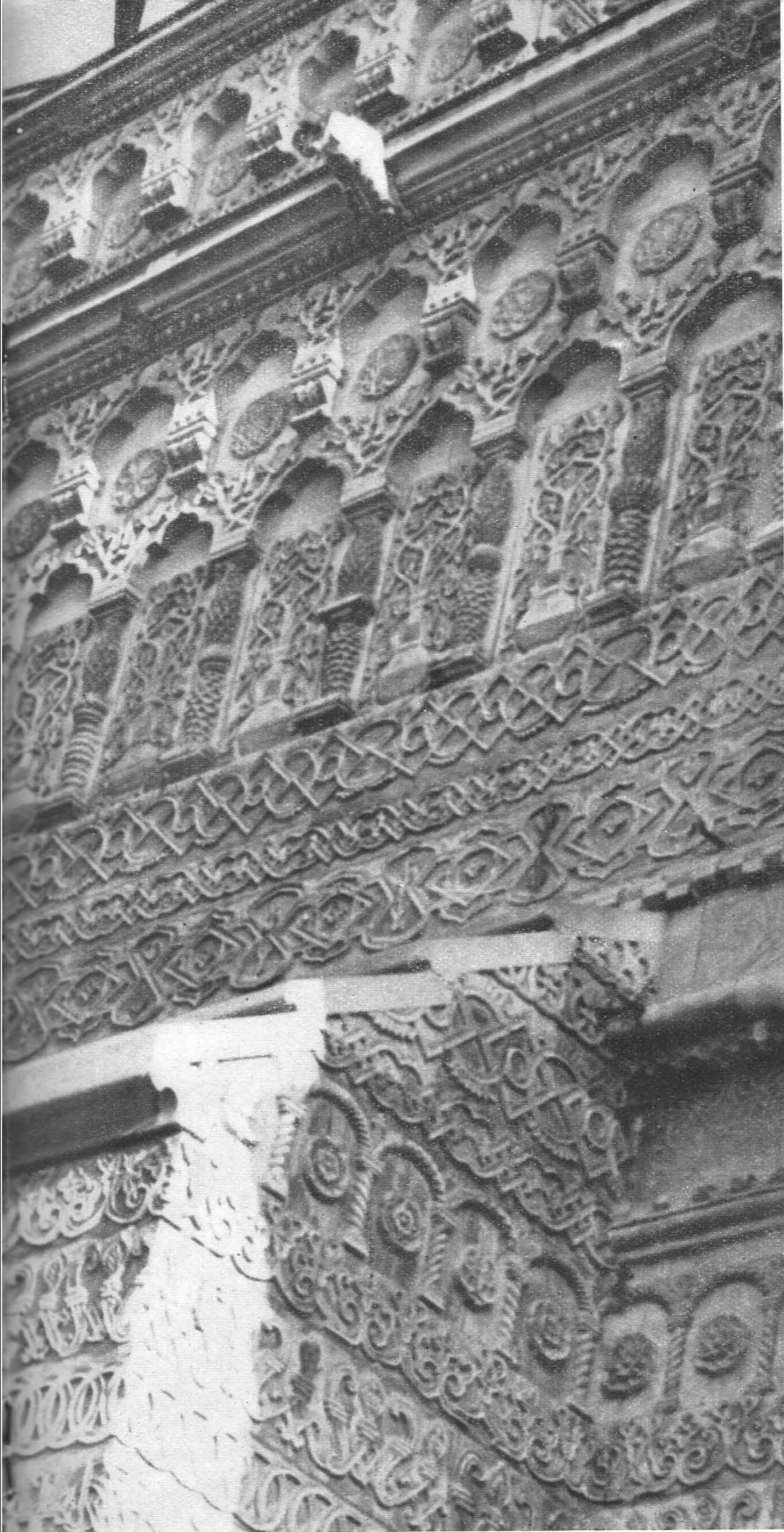

5. Registrul superior al fațadei.
Detaliu de parament sculptat
6. Detaliu de parament sculptat
Turla, cornișa și friza
7. Paramentul sculptat al bisericii
Trei Ierarhi. Detaliu

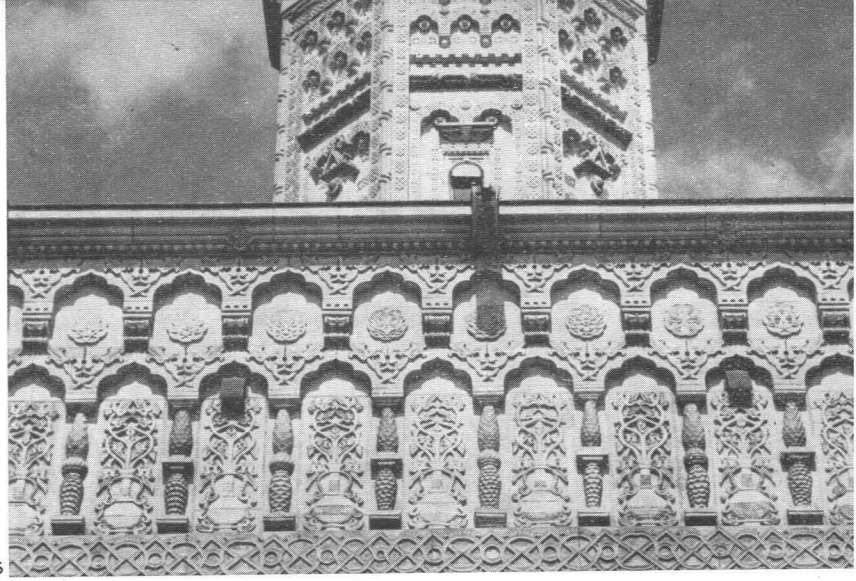
5. Upper part of the carved
exterior wall (detail)
6. Detail of the exterior wall:
the tower, cornice and frieze
7. Exterior wall decoration of the
Three Hierarchs Church (detail)

5. Фасад — верхний ярус. Деталь
резной наружной стены.
6. Деталь резной наружной сте-
ны. Башня, карниз и фриз.
7. Резная наружная стена церкви
«Трех святителей». Деталь.

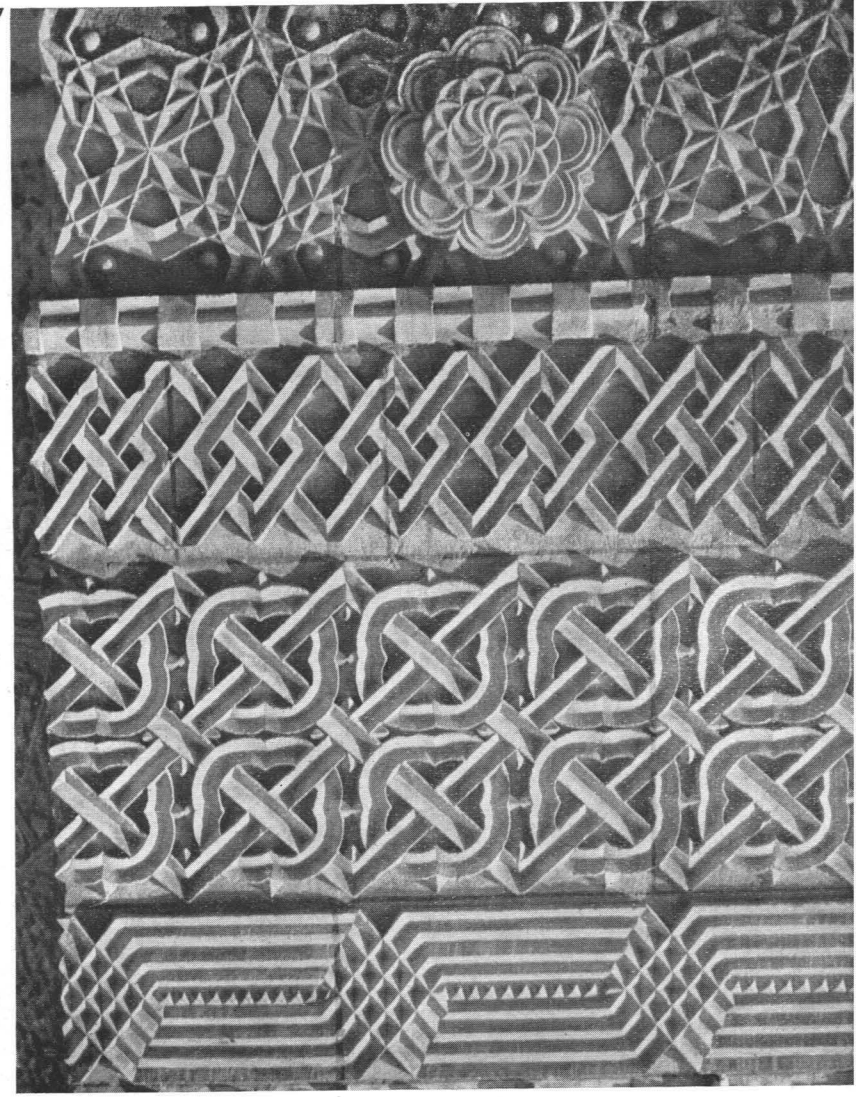
5. Détail de parement sculpté sur le
registre supérieur de la façade
6. Détail de parement sculpté. La
tour, la corniche et la frise
7. Détail de parement sculpté de
l'église des Trois Hiérarques

5

6

7

- 5. Der obere Teil der Fassade. Detail der ausgemeißelten Verblendung
- 6. Detail der ausgemeißelten Verblendung. Turm, Kranzleiste und Fries
- 7. Ausgemeißelte Verblendung an der Kirche „Trei Ierarhi“ (Detail)

Din punct de vedere arhitectural, biserica Trei Ierarhi prezintă asemănări cu mănăstirea Galata, în ceea ce privește planul și cu Dragomirna în ceea ce privește decorația exterioară și interioară. Construită pe plan trilobat, biserica Trei Ierarhi cuprinde un pridvor închis (exonarthex), pronaosul și naosul, separate prin trei arcade, precum și absida altarului. Peste naos și pronaos se ridică un sistem de bolți moldovenești ce susțin cele două turle; nervuri din piatră poleite cu aur, formate din trei ciubuce împletite, subliniază elementele principale ale arhitecturii interioare.

Pictura murală veche executată de meșteri veniți din Moscova a fost înlocuită de mai multe ori; o dată cu refacerea monumentului în 1882, interiorul a fost repictat în întregime.

Am lăsat la urmă elementele cele mai caracteristice ale acestui monument, care sînt, fără îndoială, fațadele și turlele, decorate cu sculpturi în piatră de o mare finețe și prețiozitate; aceste decorații la origine erau poleite cu aur. Dantela în piatră, ce face faima monumentului, acoperă în întregime fațadele, împărțite în două registre, după moda muntenească, de un brîu în torsadă, așezat pe o bandă de marmură cenușie.

În biserică se află mormintele doamnei Tudosia, soția lui Vasile Lușu, a celor 3 fi ai săi, precum și acelea ale lui Dimitrie Cantemir și Al. I. Cuza.

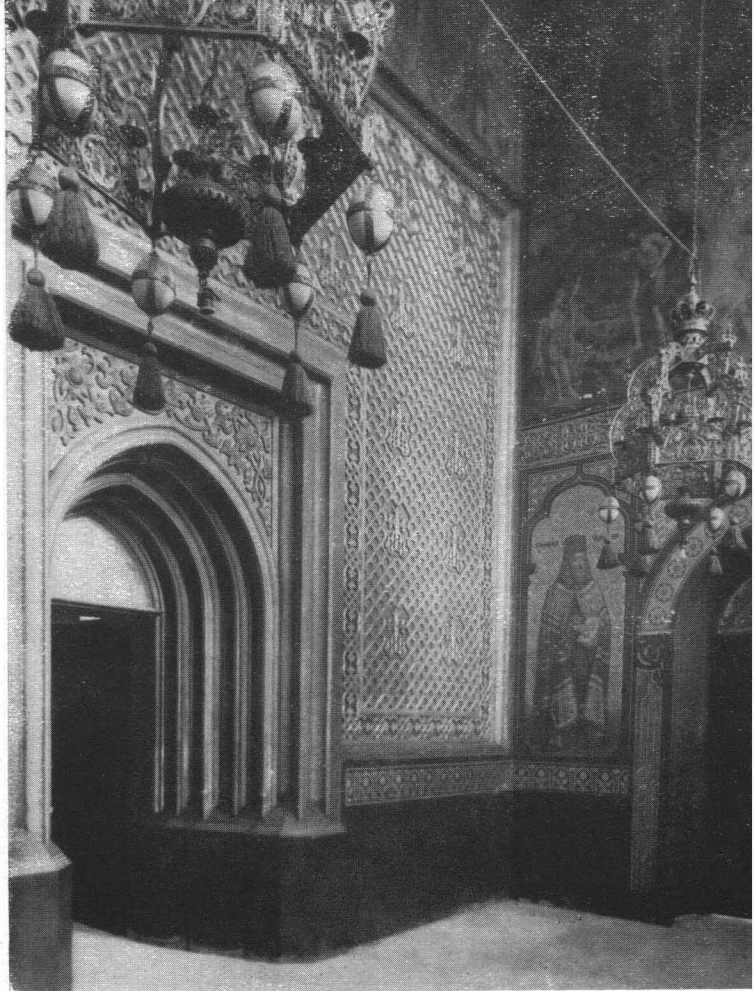
8. Gravură în cupru — după o stampă din 1845 a lui Rey — înfățișând biserica Trei Ierarhi (înainte de restaurare) și turnul-clopotniță
 9. Detalii ale ornamentelor fațadei. Relevu făcut înainte de restaurare de prof. G. Emilian
 10—11. Vederi din interiorul bisericii

8. Copper engraving after a 1845 print by Rey, showing the Three Hierarchs Church before restoration, as well as the bell tower
 9. Details of exterior ornaments. Sketch made before restoration by Professor G. Emilian
 10—11. Interior views

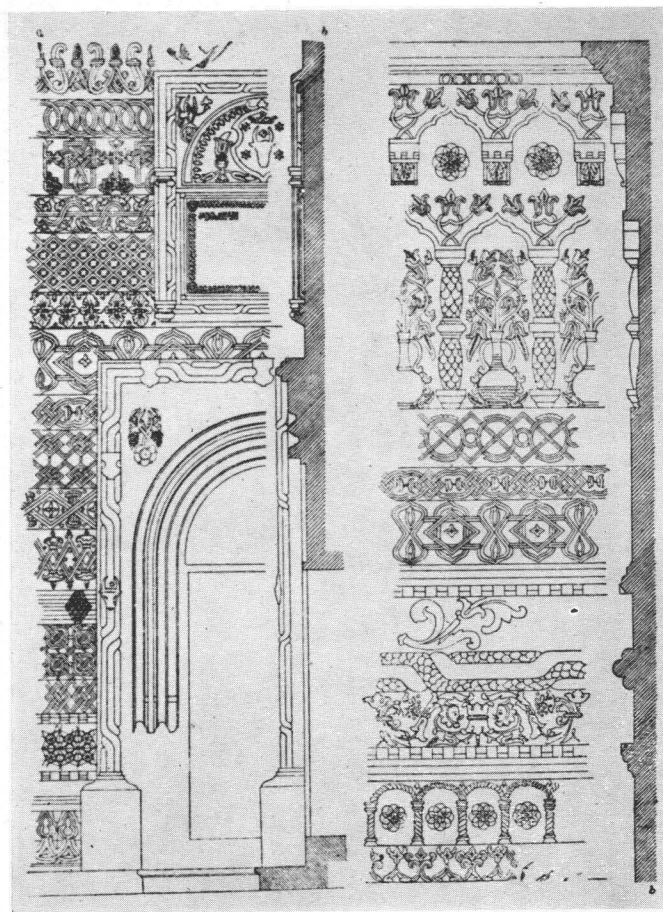
8. Гравюра на меди с эстампа Рея 1845 года, изображающая церковь «Трех святителей» (до реставрации) и колокольню.
 9. Детали орнаментов фасада (до реставрации). Чертеж выполнен профессором Дж. Эмилианом.
 10—11. Виды интерьера церкви.

8. Gravure sur cuivre d'après une estampe de Rey (1845), représentant l'église des Trois Hiérarques avant sa restauration et la tour-clocher
 9. Détail des ornements de la façade. Relevé exécuté avant la restauration entreprise par le professeur G. Emilian
 10—11. Vues intérieures de l'église

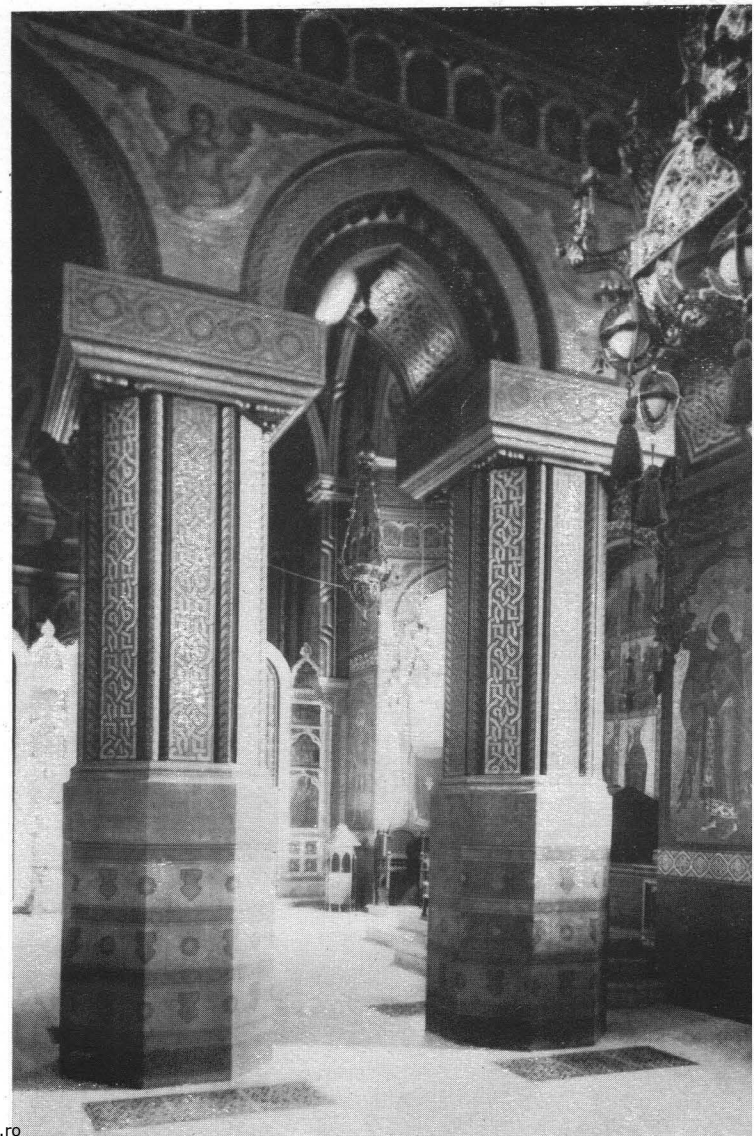
8. Gravüre nach einem Stich von Rey aus dem Jahre 1845, die Kirche „Trei Ierarhi“ vor der Restauration und den Glockenturm darstellend
 9. Details des Fassadenornaments. Verzeichnung von Prof. Emilian vor der Restauration
 10—11. Innenansichten der Kirche

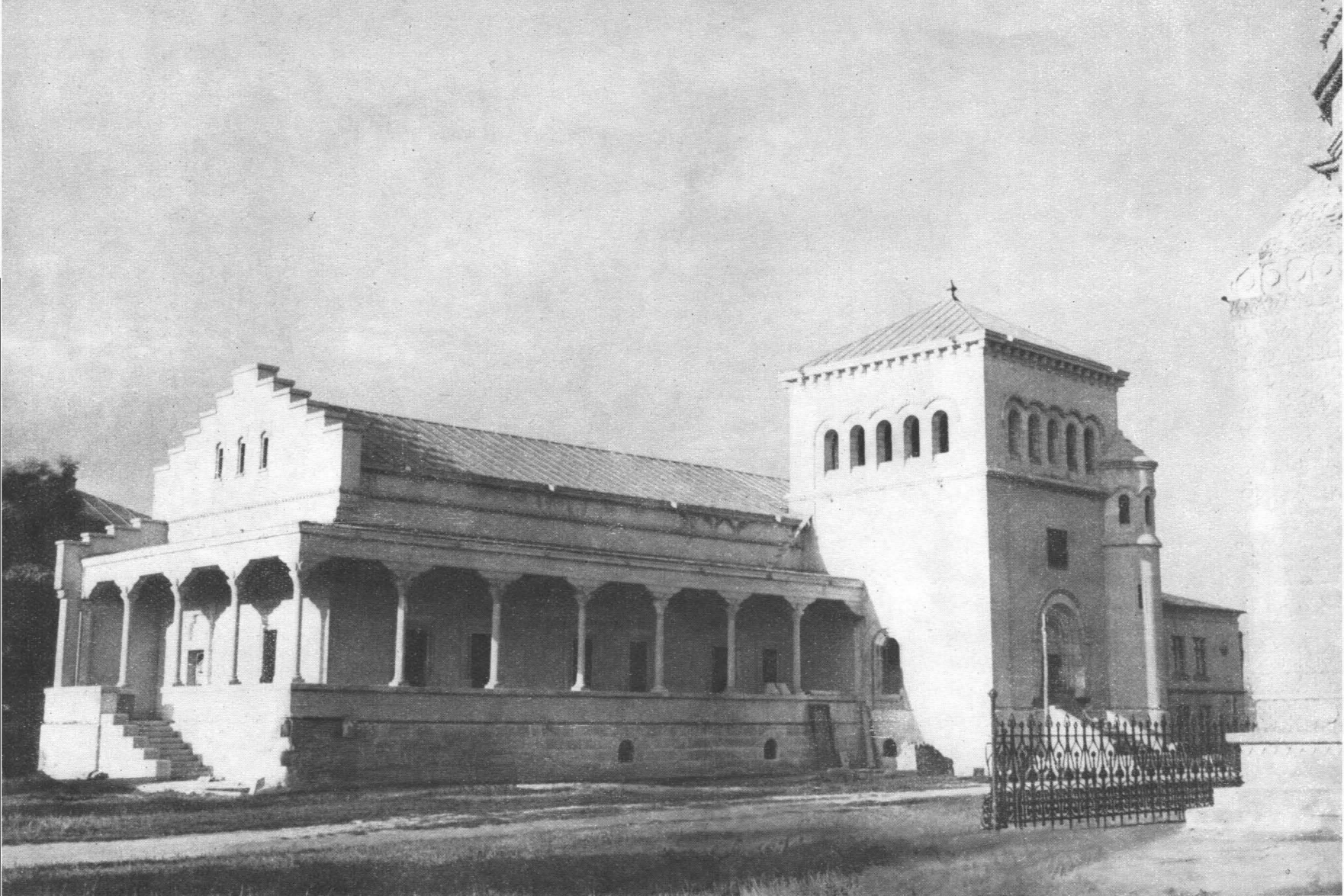
10

9

11

12

- 12. Sala Gotică. Vedere de ansamblu
- 13. Vedere parțială dinspre nord-vest
- 14. Pridvorul laturii de est al Sălii Gotice. Detaliu
- 15. Ancadrament de fereastră

- 12. Building of the Gothic Hall
- 13. North-western view of the Gothic Hall building
- 14. Eastern porch of the Gothic Hall building (detail)
- 15. Window frame

- 12. Здание с Готическим залом. Общий вид.
- 13. Здание с Готическим залом. Частичный вид с северо-запада.
- 14. Притвор на восточной стороне здания с Готическим залом. Деталь.
- 15. Архитектурное обрамление окна.

- 12. Le bâtiment de la Salle gothique. Vue d'ensemble
- 13. La Salle gothique. Vue partielle prise du nord-ouest
- 14. Détail du portique est de la Salle gothique
- 15. Encadrement de fenêtre

- 12. Der Gotische Saal. Gesamtansicht
- 13. Der Gotische Saal. Teilansicht vom Nordwesten
- 14. Östliche Vorhalle des Gotischen Saals (Detail)
- 15. Fensterrahmen

13

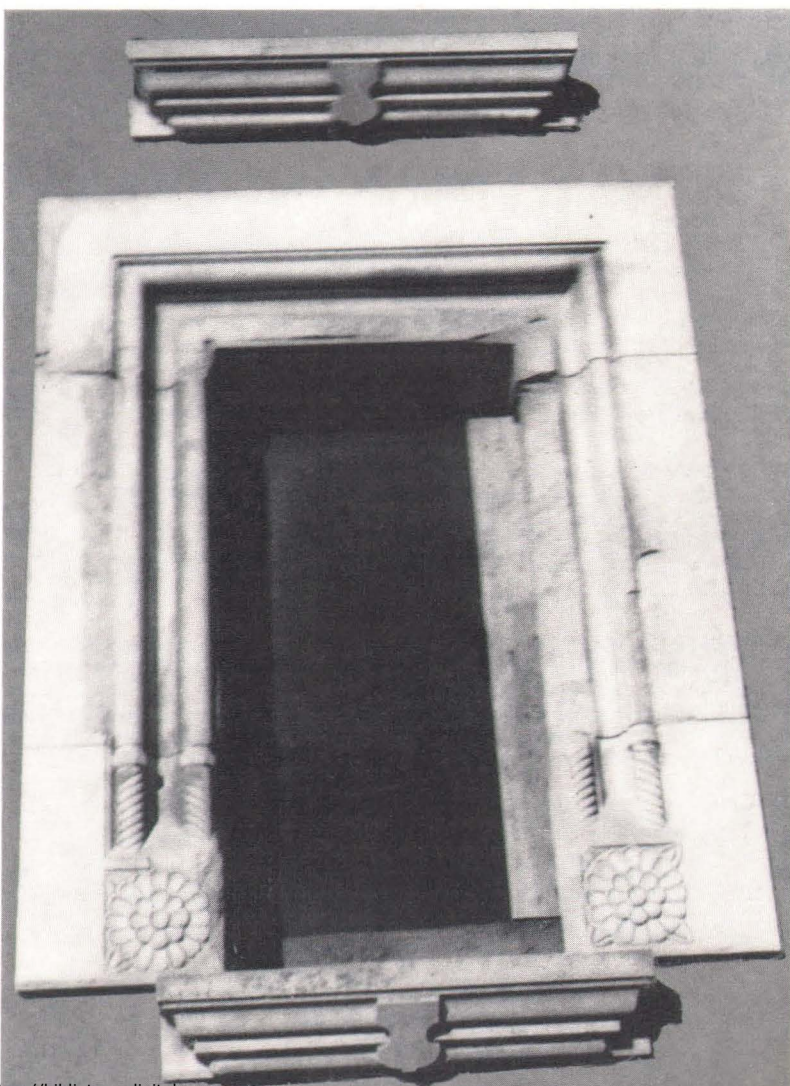
Restaurarea Sălii Gotice, începută de Lecomte du Nouy, a fost reluată de către Departamentul Cultelor și terminată de C.S.C.A.S. — Direcția monumentelor istorice, în cursul anilor 1958—1960 în spiritul proiectului imaginat de Lecomte du Nouy cu unele mici modificări.

Clădirea cuprinde, la parter, o vastă încăpere în stil gotic avînd la mijloc două coloane de piatră, pe care se sprijină bolțile cu nervuri decorate, iar la subsol, de asemenea, o mare sală acoperită în lung de două bolți semicilindrice din piatră fățuită, susținute de stâlpi masivi de zidărie. Astăzi Sala Gotică adăpostește un mic muzeu în care sînt expuse, printre altele, fragmente de frescă găsite în 1882 în biserica Trei Ierarhi, fresce de la biserica sf. Nicolae Domnesc din Iași, precum și două prețioase broderii în fir de aur și argint pe catifea roșie, reprezentînd pe doamna Tudosia soția lui Vasile Lupu și pe fiul său Ioan Voievod. Turnul de la intrare în forma actuală precum și pridvorul cu coloane de piatră ce dau caracterul fațadelor, au fost imaginat de Lecomte du Nouy pe cînd lucra la proiectul de restaurare conceput de el și cuprinse în acest proiect.

Prin lucrările de restaurare și de amenajare executate la Sala Gotică și la biserica Trei Ierarhi de către Direcția monumentelor istorice, s-a pus în valoare încă unul dintre cele mai prețioase ansambluri arhitectonice, care, alături de alte importante monumente istorice, întregesc faima vechii capitale a Moldovei, orașul Iași.

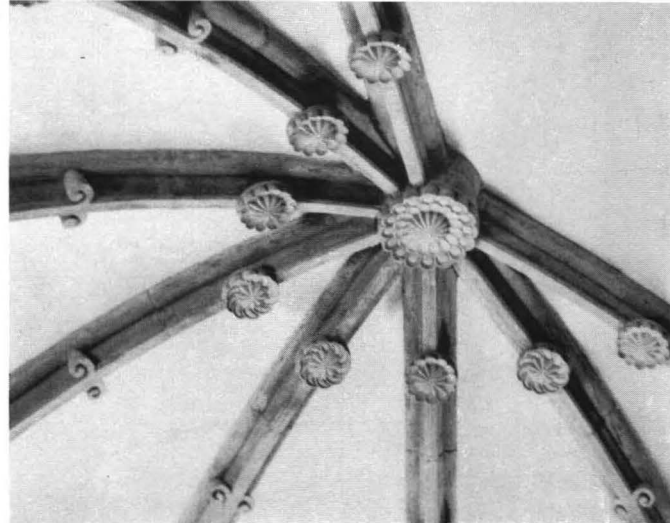
15

14

16

18

17

19

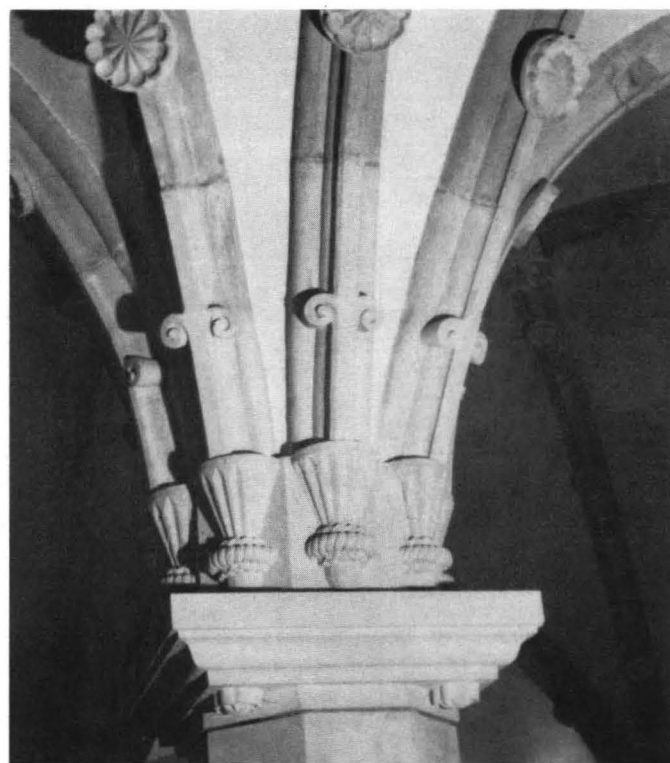
- 16–17. Vederi interioare din Sala Gotică înainte de restaurare
 18. Nervuri de piatră cu rozete ale bolților Sălii Gotice, după restaurare
 19. Vedere interioară din Sala Gotică, după restaurare
 20. Capitel și nervuri din piatră ale bolților Sălii Gotice. Detaliu

- 16–17. Interior of the Gothic Hall before restoration
 18. Feathered arches with rosettes after restoration in the Gothic Hall
 19. Interior view of the Gothic Hall after restoration
 20. Detail of capital and feathered arches in the Gothic Hall

- 16–17. Виды интерьера Готического зала (до реставрации).
 18. Каменные нервюры сводов Готического зала с розетками (после реставрации).
 19. Внутренний вид Готического зала (после реставрации).
 20. Капитель и каменные нервюры свода Готического зала. Деталь.

- 16–17. Vues intérieures de la Salle gothique, avant sa restauration
 18. Nervures de pierre ornées de rosettes des voûtes de la Salle gothique, après sa restauration
 19. Vue intérieure de la Salle gothique, après sa restauration
 20. Chapiteau et nervures de pierre des voûtes de la Salle gothique. Détail

- 16–17. Innenansichten des Gotischen Saals vor der Restauration
 18. Steinrippen und Rosetten der Gewölbe des Gotischen Saals nach der Restauration
 19. Innenansicht des Gotischen Saals nach der Restauration
 20. Kapitell und Steinrippen des Gewölbes des Gotischen Saals (Detail)

20

The Three Hierarchs Monastery as well as all the components of the ensemble: the church, the refectory (the Gothic Hall), the monks' cells, the bell tower and the printing shop were built in 1638 as a foundation of the Moldavian ruling prince Vasile Lupu. Later on, a caravanserai was added to the ensemble.

The monastery preserved its original aspect until 1882 when the bell tower, the caravanserai and later on other old buildings in the precincts were demolished.

That same year the architect Lecomte de Nouy began the restoration of the church and in 1893 the rebuilding of the Gothic Hall. This work was however completed only in 1960 by the Historical Monuments Board of the State Committee for Building, Architecture and Town Planning.

The trifolied plan of the Three Hierarchs church consists of the porch, the pronaos, the nave, and the altar apsis. The towers above the pronaos and nave are supported by a system of oblique arches typical of Moldavian architecture.

The façades and the towers, entirely decorated with exquisite stone carvings of a great delicacy, and initially gilded, enhance the value of this outstanding monument.

The building of the Gothic Hall includes a vast hall with feathered stone arches on the ground floor and another hall with semi-cylindrical vaults in the basement. The museum, arranged in the Gothic Hall, shows among other exhibits some of the old frescoes of the Three Hierarchs Church.

The restoration work carried out by the Historical Monuments Board brings out the value of one of the most remarkable Rumanian architectural ensembles, which, beside other historical monuments, adds to the fame of Moldova's old capital — the city of Jassy.

Желая воздвигнуть бесподобное сооружение, Василий Лупу, князь Молдовы, построил в 1638 году монастырь «Трех святителей» — комплекс, включающий церковь, трапезную (Готический зал), жилища игуменов, колокольню и печатню. Позднее был построен и турецкий постоялый двор.

В таком виде этот комплекс просуществовал до 1882 года, когда были снесены колокольня, турецкий постоялый двор, а позднее и другие старые постройки на территории монастыря.

В том же 1882 году архитектор Леконт де Нуи начинает реставрацию церкви, а в 1893 году — перестройку Готического зала. Реставрационные работы после длительного перерыва были закончены в 1960 году Дирекцией исторических памятников при Государственном комитете по вопросам строительства, архитектуры и систематизации.

План церкви «Трех святителей» в форме трилистника состоит из экзонартекса, пронаоса, наоса и апсиды алтаря. Наос и пронаос увенчаны башнями, возведенными на системе молдавских сводов.

Самыми характерными элементами этого памятника являются, несомненно, башни и фасады, украшенные тонкой каменной резьбой, представляющей собой большую художественную ценность, покрытой вначале позолотой.

Первый этаж здания с Готическим залом включает обширное помещение с каменными сводами и нервюрами, а в нижнем этаже имеется другое помещение — с полуцилиндрическими сводами. В настоящее время в Готическом зале расположен музей, в котором наряду с другими экспонатами хранится несколько старинных фресок из церкви «Трех святителей».

Реставрировав комплекс «Трех святителей», Дирекция исторических памятников восстановила еще один ценнейший архитектурный ансамбль, который вместе с другими значительными историческими памятниками приумножает славу древней столицы Молдовы — города Яссы.

C'est en 1638 que le prince régnant de Moldavie, Vasile Lupu, désireux de fonder un monastère plus beau que tout ce qu'on avait vu jusqu'alors, fit construire celui des Trois Hiérarques, qui comprenait, outre l'église, un réfectoire (dénommé Salle gothique), les habitations abbatiales, une tour-clocher et une imprimerie, auxquels vinrent s'ajouter par la suite un caravansérail turc.

L'ensemble subsista tel quel jusqu'en 1882, année où l'on démolit la tour et le caravansérail. Plus tard, on démolit également d'autres vieux édifices compris dans l'enceinte du monastère.

La même année, l'architecte Lecomte du Nouÿ entreprit de restaurer l'église, puis, en 1893, de reconstruire la Salle gothique, entreprise qui, interrompue pendant de longues années, ne devait être achevée qu'en 1960 par les soins de la Direction des monuments historiques du Comité d'Etat pour les Constructions, l'Architecture et l'Urbanisme.

Construite sur un plan trilobé, l'église des Trois Hiérarques se compose d'un exonarthex, d'un pronaos, d'un naos et d'une abside qui abrite l'autel. Le naos et le pronaos sont surmontés de tours assises sur des voûtes en style moldave.

Les éléments les plus caractéristiques de ce monument sont sans nul doute les façades et les tours ornées de sculptures de pierre dorées à l'origine, exécutées avec beaucoup de recherche et de minutie.

L'édifice connu sous le nom de Salle gothique comprend, au rez-de-chaussée, une vaste salle à voûtes et nervures de pierre, et au sous-sol, une autre salle à voûtes semi-cylindriques. Aujourd'hui, la Salle gothique renferme un musée où l'on peut admirer, entre autres, quelques-unes des vieilles fresques de l'église des Trois Hiérarques.

En restaurant et en réaménageant ce complexe la Direction des monuments historiques a rendu toute sa splendeur à l'un des plus beaux ensembles architectoniques qui, avec d'autres monuments historiques importants, font la gloire de la vieille capitale de la Moldavie, la ville de Jassy.

Von dem Wunsche beseelt, ein außerordentliches Bauwerk zu stiften, ließ Vasile Lupu, Fürst der Moldau, im Jahre 1638 das Kloster „Trei Ierarhi“ errichten, einen Gebäudekomplex, welcher die Kirche, das Refektorium (den Gotischen Saal), die Wohnräume der Äbte, den Glockenturm und die Druckerei umfaßte. Später kam noch die türkische Herberge dazu.

Das Bauwerk bestand in dieser Zusammensetzung bis zum Jahre 1882, als der Glockenturm, die türkische Herberge und später auch andere alte Gebäude abgetragen wurden.

Im selben Jahr beginnt der Architekt Lecomte du Nouy die Restauration der Kirche und im Jahre 1893 auch die des Gotischen Saals; die Arbeiten wurden nach langjähriger Unterbrechung erst 1960 vom Staatskomitee für Bauten, Architektur und Systematisierung — Direktion für geschichtliche Denkmäler — beendet.

Der Dreipaß-Plan der Kirche „Trei Ierarhi“ umfaßt Narthex, Pronaos, Naos und die Altarapsis. Naos und Pronaos sind von Türmen überragt und nach einem moldauischen Gewölbesystem erbaut.

Die charakteristischsten Elemente dieses Denkmals sind zweifelsohne die Fassaden und Türme, mit sehr fein ausgeführten, kostbaren Steinskulpturen verziert, die ursprünglich vergoldet waren.

Der Bau des Gotischen Saals besteht aus einem großen ebenerdigen Raum mit Steingewölben und -rippen und einem Kellergeschoß mit halbzyllindrischen Gewölben. Heute beherbergt der Gotische Saal ein Museum, wo sich neben anderen Exponaten auch einige alte Fresken aus der Kirche „Trei Ierarhi“ befinden.

Durch die Restaurationsarbeiten und die Einrichtung des Komplexes „Trei Ierarhi“ hat die Direktion für geschichtliche Denkmäler noch eines der wertvollsten architektonischen Ensembles verwertet, welche neben anderen wichtigen historischen Denkmälern den Ruhm der alten moldauischen Hauptstadt — Jassy — vervollständigen.

40 lei

